

Nr 15

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 5 april 1949 om val av borgmästare och rådman.

Till konstitutionsutskottet har båda kamrarna den 16 januari 1964 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 19, vari Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 30 december 1963, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman.

Beträffande motiveringen till lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Enligt § 31 regeringsformen äger stadsfullmäktige till tjänst som borgmästare eller lagfaren rådman i stad föreslå tre behöriga personer, bland vilka Kungl. Maj:t utnämner en till innehavare av tjänsten. Vidare stadgas att närmare bestämmelser om val för upprättande av förslag till borgmästare- eller rådmanstjänst meddelas genom särskild, av Kungl. Maj:t och riksdagen samfällt stiftad lag. Sådana bestämmelser har meddelats i lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 november 1959 anförde stadsdomstolsutredningen, att, om rådhusrätterna förstatligades, vilket utredningen avsåg att i sitt slutbetänkande föreslå, det ej fanns anledning att bibehålla städernas valrätt vid tillsättande av ledamotsbefattning i rådhusrätt. I samband med ett förstatligande borde därför § 31 regeringsformen upphävas. För att reformen ej skulle fördröjas, föreslog utredningen, att förslag om upphävande av nämnda paragraf skulle framläggas redan för 1960 års riksdag.

Med anledning av stadsdomstolsutredningens förslag framlades vid 1960 års riksdag proposition, nr 143, med förslag om upphävande av § 31 regeringsformen. I propositionen uttalades, att i avbidan på resultatet av stadsdomstolsutredningens arbete bestämmelsen borde överföras till 1949 års lag om val av borgmästare och rådman.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte i utlåtande nr 22 det framlagda försla-

get. Utskottet uttalade, att förslag om rådhusrätternas förstattligande kunde väntas bli förelagt riksdagen för avgörande under de närmaste åren och att i samband därmed frågan om upphävande av § 31 regeringsformen borde kunna slutligt prövas. Riksdagen antog såsom vilande det av utskottet tillstyrkta förslaget.

Vid 1961 års riksdag noterade konstitutionsutskottet i memorial nr 6 att stadsdomstolsutredningen i januari 1961 avgivit sitt slutbetänkande, innehållande förslag om förstattligande av rådhusrätterna. Utskottet konstaterade därvid bl. a. att förslaget, enligt vad utredningen framhållit, endast var ett principuttalande samt att frågan om de ekonomiska förutsättningarna och formerna för ett förstattligande var föremål för särskild utredning. Under hänvisning till vad sålunda förekommit och med understrykande särskilt av vad utskottet i sitt år 1960 avgivna utlåtande i ärendet anfört därom, att frågan om upphävande av § 31 regeringsformen bör slutligt prövas i samband med att förslag om rådhusrätternas förstattligande förelägges riksdagen för avgörande, hemställde utskottet, att riksdagen måtte för sin del besluta att uppskjuta prövningen av det vid 1960 års riksdag såsom vilande antagna förslaget om upphävande av § 31 regeringsformen till senare riksdag under löpande valperiod till andra kammaren. Riksdagen fattade beslut i överensstämmelse med utskottets hemställan (rskr 101).

I skrivelse till riksdagen, nr 158, lämnade Kungl. Maj:t jämlikt § 64 riksdagsordningen sitt samtycke till riksdagens sist omnämnda beslut.

Departementschefen. Efter att ha framhållit att utredningsarbetet, sedan förslaget om upphävande av § 31 regeringsformen senast behandlades av riksdagen och Kungl. Maj:t, framskridit så långt att proposition med förslag om rådhusrätternas förstattligande beräknas kunna föreläggas riksdagen under våren 1964 anför departementschefen:

Ett beslut i enlighet med det vilande förslaget om upphävande av § 31 regeringsformen leder till det läget att lagregler ej längre gäller, som tillförsäkrar städerna valrätt vid tillsättande av tjänst som borgmästare eller rådman. För att ett sådant läge ej skall inträda synes nuvarande bestämmelser i ämnet i grundlagsstadgandet böra överföras till allmän lag, som får träda i kraft samtidigt som grundlagsändringen och vilken gäller för tiden till dess att reformen om rådhusrätternas förstattligande genomföres. Bestämmelserna torde lämpligen kunna upptagas i 1 § lagen om val av borgmästare och rådman. Denna lag avses för övrigt skola upphävas i sin helhet i samband med rådhusrättsreformen.

Jag får således — under förutsättning att det av riksdagen såsom vilande antagna förslaget om upphävande av § 31 regeringsformen slutligen godkännes — förorda att i 1 § lagen om val av borgmästare och rådman inför ett nytt stycke med bestämmelser om att till befattning som borgmästare eller lagfaren rådman i stad äger stadsfullmäktige föreslå tre behöriga personer och att Kungl. Maj:t bland de föreslagna utnämner en till innehavare av befattningen.

Den förordade lagändringen torde böra träda i kraft den dag, då Kungl. Maj:t låter i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om upphävande av § 31 regeringsformen.

Utskottet. Förslag om rådhusrätternas förstatligande från och med den 1 januari 1965 har nu förelagts riksdagen genom Kungl. Maj:ts proposition nr 156, vilken hänvisats till lagutskott och tilldelats 1:a lagutskottet. I enlighet med vad utskottet senast i sitt år 1961 avgivna av riksdagen godkända memorial anförde därom, att frågan om upphävande av § 31 regeringsformen bör slutligt prövas i samband med att förslag om rådhusrätternas förstatligande förelägges riksdagen, avser utskottet att för riksdagen till grundlagsenlig behandling anmäla det såsom vilande antagna förslaget till upphävande av nämnda paragraf.

Såsom departementschefen framhåller i den nu förevarande propositionen kommer ett beslut om upphävande av § 31 regeringsformen att innebära, att lagregler ej längre finns, som tillförsäkrar städerna förslagsrätt vid tillsättande av tjänst som borgmästare och rådman. Nuvarande bestämmelser därom i grundlagsstadgandet torde därför, såsom i propositionen föreslås, böra överföras till allmän lag, som får träda i kraft samtidigt med grundlagsändringen och gälla för tiden till dess att reformen om rådhusrätternas förstatligande genomföres. Det bör i detta sammanhang nämnas, att lagen den 5 april 1949 om val till borgmästare och rådman, till vilken dessa bestämmelser enligt det föreliggande förslaget skall överföras, i den ovan nämnda propositionen nr 156 föreslås skola upphöra att gälla vid utgången av år 1964.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen — under förutsättning att 31 § regeringsformen upphäves — med bifall till förevarande proposition måtte antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 5 april 1949 om val av borgmästare och rådman skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

När befattning som borgmästare eller rådman blivit ledig, skall för upprättande av förslag till befattningens besättande val förrättas av

Till befattning som borgmästare eller lagfaren rådman i stad äga stadsfullmäktige föreslå tre behöriga personer. Bland de föreslagna ut-

(Gällande lydelse)

stadsfullmäktige enligt vad nedan stadgas.

(Föreslagen lydelse)

nämner Konungen en till innehavare av befattningen.

När befattning som borgmästare eller rådman blivit ledig, skall för upprättande av förslag till befattningens besättande val förrättas av stadsfullmäktige enligt vad nedan stadgas.

Konungen äger — — — — — till ända.

Denna lag träder i kraft den dag, då Konungen låter i riksdagen uppläsa öppet brev att kungörelse utfärdats om upphävande av § 31 regeringsformen.

Stockholm den 14 maj 1964

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, fru Segerstedt Wiberg*, herrar Sveningsson, Olsén, Erik Olsson*, Dahl, Harald Pettersson*, Hilding och Hübinette; samt

från andra kammaren: herrar Spångberg, von Friesen*, Adamsson, Bengtsson i Halmstad, Nilsson i Östersund*, Hamrin i Jönköping, Bracornier, Henningson, Wahlund* och Hedin*.

* Ej närvarande vid justeringen.